Wikipédia

Cseroki nyelv

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

A **cseroki nyelv** vagy **csiroki nyelv** (angol helyesírással *Cherokee*, cserokiul ᏣᎳᎩ – *Tsalagi*) egy olyan irokéz nyelv, melyet a cserokik beszélnek. Írására a maga nemében egyedülálló, Sequoyah (eredeti nevén: George Gist) által kifejlesztett cseroki szótagírást használják. A nyelv a déli irokéz nyelvek közül az utolsó, amely még ma is használatban van. 2011-ben kb. 17 ezer fő beszélte, a cserokik csupán 6%-a.

Cseroki ᏣᎳᎩ *Tsalagi*	
Beszélik	Amerikai Egyesült Államok
Terület	Oklahoma és a cseroki indiánrezervátum Észak-Karolinában
Beszélők száma	15 000 – 22 000 fő
Nyelvcsalád	irokéz déli irokéz
Írásrendszer	Cseroki szótagírás
Nyelvkódok	
ISO 639-1	chr
ISO 639-2	chr

A Wikimédia Commons tartalmaz *ᏣᎳᎩ Tsalagi* témájú médiaállományokat.

Tartalomjegyzék

Története

Hangtana
- Mássalhangzók
- Magánhangzók
- Kettőshangzók

Írása

Forrásművek

Lásd még

További információk

Története

A cseroki egy irokéz nyelvcsaládba tartozó nyelv. A nyelvi változások alapján a cseroki legalább 3000 éve vált el a többi irokéz nyelvtől. Az európaiak megjelenésekor ők voltak a fehérek által civilizáltnak tartott öt indián törzs egyike (a többi négy a csaktók, a kríkek, a szeminolok és a csikaszók voltak). A fehérekkel való közeli kontaktus és kooperáció, valamint az 1838-as oklahomai áttelepítésük miatt a cserokik nyelvüket szinte teljesen elvesztették.

Hangtana

A cserokiban egyedül egy labiális mássalhangzó van, az /m/. Megjelenése viszonylag új fejleménynek számít. Poliszintetikus nyelv, e mellett a cserokinak – és más irokéz nyelveknek – még tónusai is vannak. A nyelvben használt hangok rendszerét az alábbi táblázatok mutatják be:

Mássalhangzók

Magánhangzók

	Labiális	Alveoláris	Palatális	Veláris	Glottális
Hehezetes zárhang		t		k	
Hehezetlen zárhang		d		g	ʔ
Affrikáta		ʦ			
Frikatíva		s			h
Nazális	m	n			
Approximáns			j	ɰ	
Laterális		l			

i		u
e	ə̃	o
	a	

Az "a" betű a magyar "á" rövid változatát jelöli.

Kettőshangzók

A nyelvben egyetlen kettőshangzó (diftongus) létezik:

- ai /ai/

A nyelvet használók közösségeiben fontos szerephez jut a hangszín: kifejezi a beszélők identitását és származását.

Írása

A cserokit egy 85 írásjegyből álló szótagírással írják, amelyet Sequoyah alkotott meg az 1800-as évek elején, miután a fehér telepesek révén felismerte az írásbeliségben rejlő lehetőségeket. A cserokik eleinte kétkedéssel fogadták működését, de közel 12 évnyi munkával megalkotott rendszere gyorsan nagy népszerűségre tett szert. Néhány írásjegyhez a latin ábécé betűi adták az ihletet, de fonetikai értékük semmilyen összefüggésben nem áll a latin eredetikkel.

Karakterek Sequoyah szótagírásából: az első három karakter egybeolvasva *tsalagi*, amelynek jelentése "cseroki".

Forrásművek

- (angolul) Pulte, William és Durbin Feeling. 2001. Cherokee. In: Garry, Jane, and Carl Rubino (szerk.) *Facts About the World's Languages: An Encyclopedia of the World's Major Languages: Past and Present*. New York: H. W. Wilson. (Elérhető Rosetta Project (https://web.archive.org/web/20150623030728/http://rosettaproject.org/) oldalán)
- (angolul) Scancarelli, Janine. "Cherokee Writing." *The World's Writing Systems.* 1998: Section 53. (Elérhető a Rosetta Project (https://web.archive.org/web/20150623030728/http://rosettaproject.org/) oldalán)

Lásd még

- Cserokik
- Amerikai indián nyelvek

További információk

- Péli Péter | 2011. január 17: A világ egyik legkülönlegesebb írásmódja: a cseroki szótagírás (http://www.nyest.hu/hirek/a-vilag-talan-legkulonlegesebb-irasmodja-a-cseroki)
- Cseroki-angol szótár (http://public.csusm.edu/public/raven/cherokee.dir/cherlexi.html)
- A Cherokee.org szótára (https://web.archive.org/web/20060322082926/http://www.cherokee.org/Culture/Lexicon.asp)
- Unicode tábla (http://www.unicode.org/charts/PDF/U13A0.pdf)
- Hivatalos cseroki betűkészlet (nem Unicode-kompatibilis) (https://web.archive.org/web/20070404210909/http://www.cherokee.org/home.aspx?section=culture&culture=dldisplay&ID=NJ1eYu1xTrA=)
- Digohweli (cseroki unicode betűkészlet) (https://web.archive.org/web/20120308221237/http://www.cherokee.org/PressRoom/Font/Unicode/Digohweli_1_7.ttf) (TrueType)
